

SLOBODNOVREMENSKE KNJIŽNIČNE AKTIVNOSTI ZA TINEJDŽERE

Library leisure time activities for teenagers

Keti Krpan

Knjižnice grada Zagreba - Knjižnica Selčina
keti.krpan@kgz.hr

Ivana Končić

Gradska knjižnica Ivanić-Grad
ivana@gkig.hr

Broj
bibliografske
jedinice

352

UDK /UDC **027.62-053.6(497.5)**

Stručni rad / Professional paper

Primljeno/Received: 29.10.2019.

Sažetak

Cilj je ovoga rada ukazati na značaj knjižničnih aktivnosti za tinejdžere u narodnim knjižnicama tijekom njihova slobodnog vremena. Cilj je također i pronalaženje saznanja kakve su knjižnične aktivnosti, u pogledu strukture, tinejdžerima najprihvatljivije. Metodom analize tekstova određeni su pojmovi slobodnog vremena i tinejdžera, nakon čega su prikazane slobodnovremenske aktivnosti s obzirom na njihovu strukturu. Povezana je uloga narodnih knjižnica u odnosu na navedenu dobnu skupinu knjižničnih korisnika s njihovim razvojnim potrebama. Na primjerima rada s tinejdžerima u sesvetskoj Knjižnici Selčina, jednoj od knjižnica iz mreže Knjižnica grada Zagreba, provedeno je istraživanje (kvalitativnom metodom polustrukturiranog intervjua) njihovog zadovoljstva knjižnicom. Ispitivani su načini na koje tinejdžeri provode slobodno vrijeme te kako knjižnicu percipiraju aktivni knjižnični korisnici (tinejdžeri) i neaktivni tinejdžeri (s obzirom na knjižnične aktivnosti). Rad rezultira obraćanjem pozornosti na značaj narodne knjižnice i knjižničnih aktivnosti tijekom slobodnog vremena tinejdžera. Također, rad donosi stavove tinejdžera o knjižnici i knjižničnim aktivnostima, ukazujući na strukturalnu i sadržajnu potrebu prilagođavanja knjižničnih aktivnosti njihovim jedinstvenim razvojnim potrebama. Sugerira se promatranje tinejdžera kao zasebne skupine korisnika u narodnim knjižnicama kojima je potrebno nuditi, specifičnim pristupom primjerenim navedenoj dobnoj skupini, kreativne knjižnične aktivnosti. Na taj ih je način moguće privući, uključiti i zadržati u knjižnicama te na njih odgojno djelovati.

Ključne riječi: tinejdžeri, slobodno vrijeme, knjižnične aktivnosti, narodne knjižnice

Summary

The purpose of this paper is to emphasize the importance of library services for teenagers in public libraries during their leisure time, and to determine what kind of library activities, in terms of structure, are the most acceptable to teenagers and young adults. Using the methodology of literature review and comparison of texts, concepts like leisure, teenagers and leisure time activities (regarding their structure) were determined. The role of public libraries in the lives of teenagers was linked with their developmental needs. In one of the Zagreb City Libraries – Selčina Library, a research was conducted (mostly using a qualitative method of semi-structured interview), consisting of researching young library patron's satisfaction with their library. The way they spend their leisure time was also researched, as well as the general perception of the library from two points of view – active teenagers, and those who are not – inactive teenagers (depending on their participation in various library activities). This paper results with an insight into the importance of public libraries and library activities in teenagers' leisure time. Furthermore, it brings into view general attitudes and perceptions teenagers have towards libraries and library activities, pointing out the structural and contextual need of adapting library services to young adults considering their unique developmental needs. This work suggests teenagers should be observed as a separate group of patrons in public libraries. They should be offered leisure time library activities tailored specifically to their needs and included in creation of those activities and programs. In this way, they can be encouraged to visit libraries and enjoy them more, which gives us a chance to act educationally and create the next generation of library users.

Keywords: teenagers, leisure time, library activities, public libraries

Uvod

Tinejdžeri, adolescenti ili jednostavno – *mladi* kako ih se često naziva u suvremenom knjižničarstvu, populacija su korisnika kronološke dobi od 13 do 19 godina

(engl. *teenager*, osobe kojima broj godina u engleskom jeziku završava nastavkom *teen*).¹ Sažeto rečeno, adolescencija je formativno razdoblje odrastanja koje karakterizira izgradnja identiteta, želja za dokazivanjem i neovisnošću, traženje novih interesa, ali i usvajanje zdravstveno važnih ponašanja, stavova, navika i stilova života.² Oni teže neovisnosti, ali nisu još u potpunosti spremni za nju, u smislu potpune odgovornosti za sebe i svoje postupke. Za tinejdžere je važno slobodno vrijeme provoditi na načine koji zadovoljavaju njihove jedinstvene potrebe, a koji su istovremeno kvalitetni i smisleni. U narodnim knjižnicama se osmišljavaju i provode knjižnične aktivnosti i programi za sve dobne skupine knjižničnih korisnika, pa tako i za tinejdžere. No, općenito govoreći, tinejdžeri u knjižnici provode vrlo malo svog slobodnog vremena (osim relativno malog broja aktivnih knjižničnih korisnika ove dobne skupine).³ Oni odrastajući gube zainteresiranost za knjižnicu (pod pretpostavkom da su bili zainteresirani za knjižnicu u mlađoj dobi), pa posljedično tome neke knjižnice nude manje aktivnosti za tu korisničku populaciju koja rijetko dolazi u knjižnične prostore. Istraživanje Komisije za dječje knjižnice HKD-a iz 2003. godine, pokazalo je da 36,4% narodnih knjižnica provodi neke od aktivnosti za mlade, međutim te se aktivnosti najčešće odvijaju u sklopu dječjeg odjela (25%), ili pak suradnjom dječjeg i odjela za odrasle (55,9%), dok samo 11,8 % knjižnica ima posebni odjel za mlade.⁴ Poražavajuće brojke navodi i istraživanje narodnih knjižnica u Španjolskoj (iz 2002. godine) kojim je utvrđeno da je udio mladih u ukupnom broju korisnika pao s 50% na 14%, pri čemu se kao uzrok gubitka interesa za knjižnicu navodi značajan utjecaj medija.⁵ Osim toga, pokazalo se (metodom inervjua u Knjižnici Selčina) da tinejdžeri (koji su neaktivni u knjižničnim aktivnostima) knjižnicu percipiraju kao nezanimljivo mjesto u kojem vladaju tišina i strogoća te u njoj rijetko provode svoje slobodno vrijeme.⁶ Unatoč tome što su tinejdžeri manje zainteresirana skupina korisnika, od njih se ne smije odustati te ih je potrebno kontinuirano motivirati

---

¹ Usp. Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 12.

² Livazović, G. Uvod u pedagogiju slobodnog vremena. Osijek: Filozofski fakultet, Hrvatska sveučilišna naklada, 2018.

³ Zaključci na temelju tridesetogodišnjeg iskustva autorice u radu s tinejdžerima u knjižnici.

⁴ Smjernice za knjižnične usluge za mladež: prerađeno izdanje Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.

⁵ Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

⁶ Usp. Končić, I. Uloga knjižnice u slobodnom vremenu adolescenata: knjižnične usluge i programi za mlade: diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet, 2018. URL:

http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10557/1/Koncic_diplomski.pdf (2019-02-15)

putem zanimljivih aktivnosti. Osmišljene programe za ovu dobnu skupinu knjižničnih korisnika potrebno je atraktivno oglašavati na njima vidljivim (fizičkim i virtualnim) mjestima. Osim toga, uloga i stav knjižničara tijekom provedbe knjižničnih aktivnosti bitni su za pridobivanje tinejdžera u knjižnice. Naime, zadržavanje korisnika u knjižnici tijekom provođenja njihova slobodnog vremena velik je izazov za knjižničare.⁷

Tinejdžeri i slobodno vrijeme – definiranje pojmova

Glavno obilježje tinejdžerstva nagle su promjene, od onih fizičkih i motoričkih, preko kognitivnih i psihičkih do promjena u ponašanju. Fizičke promjene se odnose na nagli tjelesni rast i razvoj i pojačan rad žlijezda te lučenje spolnih hormona što naposljetku dovodi i do spolnog sazrijevanja.⁸ Povezano s navedenim dodatno se razvijaju i motoričke sposobnosti. Nadalje, promatrajući kognitivni razvoj dolazi do promjena u načinu razmišljanja.⁹ Psihičke se promjene pri tome uočavaju pojavom emocionalne nestabilnosti, kao i privremenih stanja nemira i uzbuđenosti te promjenama u ponašanju. Kod tinejdžera se na vrlo buran način formira osobni identitet. Mlada se osoba istovremeno kreće od stanja ovisnosti o odraslima do uspostavljanja sebe kao neovisnog člana društva. Tijekom tog procesa istovremeno se razvijaju i jačaju veze s drugim pojedincima, skupinama i institucijama u široj zajednici što predstavlja važan socijalizacijski okvir unutar kojeg tinejdžeri započinju proces individualizacije, s ciljem razvoja i formiranja identiteta. Upravo je stoga uočljiv potencijal društvene vrijednosti narodne knjižnice koju je moguće ostvariti putem slobodnovremenskih knjižničnih aktivnosti za tinejdžere. Primjećuje se, prilikom usporedbe s prošlim generacijama, kako današnji tinejdžeri provode više vremena u komunikaciji s prijateljima elektroničkim putem, a puno manje vremena provode družeći se uživo što potvrđuje i istraživanje Svjetske zdravstvene organizacije provedeno 2014. godine.¹⁰ Iz navedenog istraživanja zapaža se da je udio petnaestogodišnjaka koji se uživo druže nakon škole bio 18% za djevojke te 25% za mladiće. A istodobno je udio petnaestogodišnjaka koji se dnevno druže putem društvenih mreža 35% za djevojke i 32% za mladiće. Tapscott navodi bitna

⁷ Bokan, A.; L. Poljak. Provođenje slobodnog vremena čitajući u knjižnici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018), 173-199, str.196. URL: <https://hrcak.srce.hr/206803> (2019-01-16)

⁸ Maleš, D. Između djetinjstva i zrelosti. Đakovo: Temposhop, 1995.

⁹ Rudan, V. Normalan adolescentni razvoj. // Medix. 10, 52(2004), str. 36-39.

¹⁰ Turčin, K. Nova generacija hrvatskih tinejdžera. // Jutarnji list. (2004). URL: <https://bit.ly/2rjFz1u> (2018-11-11)

obilježja ove dobne skupine, naglašavajući kako oni cijene slobodu, vole surađivati s drugima, kritički su nastrojeni prema postojećim institucijama, zahtijevaju poštenje, inovativni su, brzi, željni zabave te teže sve prilagoditi svome ukusu.¹¹ Iz navedenih razvojnih obilježja proizlaze njihove jedinstvene potrebe koje treba uvažavati tijekom osmišljavanja i realiziranja knjižničnih aktivnosti kako bi ih se pridobilo u knjižnice za vrijeme njihova slobodnog vremena.

Slobodno vrijeme tinejdžera pojava je koja se nameće u suvremenom društvu kao vrlo bitna za svestrano samoostvarenje mlade osobe, kao i za iskazivanje raznovrsnih interesa, sklonosti i sposobnosti.¹² Javlja se kao sastavni dio pedagogije, sociologije, suvremenog knjižničarstva i drugih društvenih znanosti, pri čemu se, neovisno o području, svugdje postavlja pitanje kako ga je moguće na najbolji način osmisliti, ispuniti i iskoristiti. Budući da se poimanje slobodnog vremena oslanja na spoznaje iz raznih područja, nema jasne i stroge definicije. Tako npr. Ilišin navodi dvije distinktivne struje definiranja: slobodno vrijeme kao ostatak vremena nakon društveno obaveznog rada (koji obuhvaća različite aktivnosti) s jedne strane i slobodno vrijeme kao ono koje obuhvaća samo aktivnosti izabrane slobodnom voljom s druge strane.¹³ Janković slobodno vrijeme izjednačava s besposličarenjem, odnosno smatra da je to ono vrijeme koje se provodi bez namjere obogaćivanja svakodnevnog života pojedinca.¹⁴ Dakle, slobodno vrijeme se ponekad zamjenjuje pojmom dokolice ili besposlice. Autori Polić i Polić besposlicu i dokolicu objašnjavaju referirajući se na *slobodu od* i *slobodu za* objašnjavajući kako besposlica predstavlja vrijeme slobode od rada, dok je dokolica vrijeme slobodno za mogućnost samoostvarenja kroz odabrane aktivnosti.¹⁵ Neovisno o raznim shvaćanjima slobodnog vremena, u definicijama raznih autora najčešće se pojavljuju neki zajednički pojmovi poput vremena, aktivnosti, slobode, dobrovoljnosti i sl. Slobodno vrijeme je prostor samoaktualizacije i jasno je da kao takvo zanima knjižničare narodnih knjižnica, poglavito kada su u pitanju odrastajuće populacije knjižničnih

---

¹¹ Tapscott, D. Grown up digital: how the net generation is changing your world, New York: McGraw-Hill, 2009. URL: <https://bit.ly/1v4oZlY> (2018-10-12)

¹² Usp. Pehlić, I. Slobodno vrijeme mladih: socijalnopedagoške refleksije. Sarajevo: Centar za napredne studije, 2014.

¹³ Ilišin, V. Promjene u slobodnom vremenu mladih. // Napredak. 141, 4(2000), str. 419-429.

¹⁴ Janković, V. Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi (drugo prošireno izdanje). Zagreb: Pedagoško-književni zbor, 1973.

¹⁵ Polić, M.; Polić, R. Vrijeme, slobodno od čega i za što? // Filozofska istraživanja. 29, 2(2009), str. 255-270.

korisnika na koje se putem pomno osmišljenih knjižničnih aktivnosti može izvršiti pozitivan utjecaj što je u interesu šire društvene zajednice.

Međutim, ako se slobodno vrijeme želi provesti ili organizirati na pedagoški način neophodno je imati određene smjernice koje će ga učiniti potpunijim.¹⁶ Janković navodi deset načela slobodnog vremena: sloboda, smislenost, individualnost, kolektivnost, kreativnost, organiziranost, raznovrsnost, amaterizam i primjerenost prema dobi i rodu pojedinca.¹⁷ Zajedničkim djelovanjem pedagoga, psihologa, sociologa, knjižničara i drugih stručnjaka u neposrednom radu s tinejdžerima putem njihova uključivanje u ponuđene aktivnosti, način je rješavanja problema u kulturi mladih, posebice učestalih problema koji se javljaju tijekom njihova slobodnog vremena – delinkvencija, izazivanje problema, simptomi depresije, lošije ocjene, zloupotrebu supstanci, kockanje/klađenje, napuštanje škole, suicidalnost i slično.¹⁸

Istraživanja pokazuju da kvalitetne slobodnovremenske aktivnosti imaju mnoštvo pozitivnih ishoda za pojedince koji se njima bave, uključujući sposobnost pravodobnog reagiranja na probleme i njihovo rješavanje, stjecanje potrebnih funkcionalnih i poslovnih vještina te razvoj kritičkog mišljenja.¹⁹ Pri odabiru aktivnosti kojima će se baviti u svome slobodnom vremenu, mladi se najčešće odlučuju za aktivnosti društvene naravi poput izlazaka i druženja s prijateljima, dok je zanimanje za kulturnim i obrazovnim aktivnostima na vrlo niskoj razini.²⁰ Tako su Mlinarević i dr. u svome istraživanju došli do zaključka da mladi poprilično nekvalitetno provode svoje slobodno vrijeme. Kao najzastupljenije skupine aktivnosti u kojoj sudjeluju pojavljuju se dokoličarenje (u što autori uvrštavaju gledanje TV-a, surfanje internetom, čitanje časopisa, izležavanje, lutanje po gradu i sl.) te su uglavnom usmjereni na zabavne aktivnosti (poput koncerata, izlazaka u klubove, na kućne tulumbe i sl.). Međutim, pri propitivanju kvalitete provođenja slobodnog vremena, pokazalo se da dvije trećine mladih ispitanika nije zadovoljno načinom provođenja svog slobodnog vremena.²¹ Autorica Vrkić Dimić ispitala je između

---

¹⁶ Pehlić, I. Nav. dj.

¹⁷ Janković, V. Nav. dj.

¹⁸ Bašić, J. Teorije prevencije: prevencija poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih. Zagreb: Školska knjiga, 2009.

¹⁹ Usp. Livazović, G. Uvod u pedagogiju slobodnog vremena. Osijek: Filozofski fakultet; Hrvatska sveučilišna naklada, 2018.

²⁰ Ilišin, V. Slobodno vrijeme i interesi mladih. // Mladi: problem ili resurs. / Ilišin, V.; Radin, F. (ur.). Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2007. Str. 179-201.

²¹ Mlinarević, V.; Miliša, Z.; Proroković A. Slobodno vrijeme mladih u procesima modernizacije – usporedba slavonskih gradova i Zadra. // Pedagogijska istraživanja, god. 4,1(2007), str. 81-99.

ostalog i razloge neaktivnosti mladih u nastojanju da poboljšaju kvalitetu aktivnosti u svome slobodnom vremenu pri čemu se kao najčešći razlozi javlja nedostatak novca, zatim nedostatak slobodnog vremena te u nekim slučajevima i nedostatak samopouzdanja.²² Što se tiče očekivanja koja mladi imaju od slobodnog vremena, ona se odnose uglavnom na osiguranje zabave i druženja, zatim učenje novih vještina, kao i priliku za aktivnost u vlastitoj zajednici.²³ Sva ta očekivanja mogu ispuniti narodne knjižnice.

Narodne knjižnice i tinejdžeri

Uloga knjižnice u slobodnom vremenu mladih

Kao što to navode IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za mladež, knjižnice mogu biti jako važan čimbenik u uspješnom razvoju osobe i prijelazu iz djetinjstva u odraslu dob, i to na način da stvaraju okruženje koje potiče intelektualni, emocionalni i socijalni razvoj te istodobno nude pozitivne snage kao alternativu društvenim problemima.²⁴

Dok se uloge knjižnice poput one obrazovne ili pak uloge pružanja informacija oduvijek smatraju svrhovitima i vrijednima, slobodnovremenska uloga knjižnice na prvi pogled ne privlači istovjetnu pozornost – iako je to jedan od važnijih razloga zašto se javnost koristi uslugama koje knjižnica pruža. Brojni su načini organiziranja slobodnog vremena mladih, a knjižnice u toj ulozi itekako imaju potencijala. Međutim, pokazalo se da se za njih godinama uglavnom osiguravala samo literatura, dok je uloga knjižnice u slobodnom vremenu bila takoreći gotovo zanemarena. Većina narodnih knjižnica ipak nudi različite knjižnične usluge i programe za mlade (čija su najveća podskupina upravo tinejdžeri) u koje se oni mogu aktivno uključivati tijekom slobodnog vremena. Klub za mlade u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek,²⁵ filmske radionice za srednjoškolce i Čitateljski klub za mlade u Gradskoj knjižnici Juraj Šišgorić,²⁶ Knjižnica za mlade u

---

²² Vrkić Dimić, J. Stvarne i željene aktivnosti studenata u slobodnom vremenu. // Pedagogijska istraživanja. 2, 2(2005), str. 313-326.

²³ Jeđuđ, I.; Novak, T. Provođenje slobodnog vremena djece i mladih s poremećajima u ponašanju – kvalitativna metoda. // Revija za sociologiju. 37, 1/2(2006), str. 77-90.

²⁴ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Nav. dj. Str. 12.

²⁵ Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, 2020. URL: <https://www.gskos.unios.hr/index.php/klub-za-mlade/> (2020-28-02)

²⁶ Gradska knjižnica Juraj Šišgorić, 2020. URL: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/> (2020-28-02)

Gradskoj knjižnici Ivan Goran Kovačić,²⁷ Odjel za mlade Spajalica u Gradskoj knjižnici Vukovar,²⁸ Odjel za mladež Idi pa vidi u Knjižnici Medveščak, bogat repertoar aktivnosti Knjižnica Grada Zagreba,²⁹ radionice, predstavljanja, tribine, instrukcije, debate i mnogi drugi programi i aktivnosti diljem Hrvatske ciljano namijenjene tinejdžerima, primjeri su dobre prakse.

Osim stručnog osoblja za rad s korisnicima različitih dobnih skupina, knjižnice pružaju sigurno i poticajno prostorno okruženje, a knjižnične aktivnosti se osmišljavaju kao sredstvo osnaživanja ove dobne skupine, pri čemu je važno da one pružaju mogućnost realiziranja različitih interesa istodobno potičući kreativnost. Već devedesetih godina prihvaća se pojam ponude i potražnje pri kreiranju knjižničnih programa pri čemu knjižnice mladima nastoje pružati ono što oni traže. Čitanje je i dalje u središtu događanja zbog knjižničara koji, na sve moguće načine, pokušavaju mlade privući knjigama.³⁰ Općenito govoreći, većina narodnih knjižnica ima zajednički odjel za djecu i mlade, pa se često na istom odjelu nađu bebe i tinejdžeri što nije poticajno za zadržavanje mladih u knjižnici. U takvom okruženju osigurava se samo adekvatna literatura bez razrađenog programa i posebnog pristupa ovoj specifičnoj skupini korisnika.³¹ Upravo stoga sve više narodnih knjižnica nastoji osigurati posebne prostore (ili barem kutke) za rad s tinejdžerima. Naglasak na rad s mladima kao posebne korisničke skupine u Europi počinje tek krajem 20. stoljeća u Njemačkoj, ali se ubrzo počinje prakticirati i u drugim europskim zemljama. Tek su 1996. godine objavljene prve IFLA-ine Smjernice u kojima se mladi izdvajaju kao posebna korisnička skupina u odnosu na djecu. Razvijanje knjižničnih programa za mlade u Hrvatskoj je u porastu nakon 2001. godine (kada je Hrvatsko knjižničarsko društvo objavilo prijevod navedenih Smjernica), a na takav trend su dodatno utjecale i kasnije objavljene IFLA-ine smjernice (Guidelines for library services

---

²⁷ Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić, 2020. URL: <http://www.gkka.hr/knjiznica-za-mlade/> (2020-28-02)

²⁸ Gradska knjižnica Vukovar, 2020. URL: <https://gkvu.hr/knjiznica/odjeli/> (2020-28-02)

²⁹ Knjižnice grada Zagreba, 2019. URL: <http://www.kgz.hr/hr/za-mlade/programi-i-dogadjanja-4297/4297> (2019-10-22)

³⁰ Walter, V. A.; Meyers, E. Teens & libraries: getting it right. Chicago: American library association, 2003. Str. 17-19.

³¹ Stričević, I.; Jelušić, S. Knjižnične usluge za mlade: modeli i koncepti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), 1-35. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/443/438> (2019-04-04)

for young adults, 2008)³². Godine 2018. objavljena je i revidirana verzija Smjernica (Guidelines for Library Services to Children aged 0-18, 2018) koja kao ciljanu korisničku skupinu navodi svu djecu do 18. godine, dakle ne izdvaja posebne korisničke skupine – međutim, skupina mladih (eng. *young adults*) ipak se posebno definira.³³

Sukladno navedenom, tijekom proteklih nekoliko godina, otkako se u knjižnicama ciljano počelo raditi s tinejdžerima, razvila se svijest o njihovim specifičnim interesima i potrebama što je rezultiralo znatnim brojem inovativnih programa za mlade u prilagođenom prostornom okruženju namijenjenih neformalnom učenju, socijalizaciji, kreativnosti i uključenosti u zajednicu. Svaki knjižnični prostor i program se prilagođava se potrebama i mogućnostima zajednice u kojoj djeluje, pri čemu se mladi u knjižnice pokušavaju pridobiti na otkrivanja vlastitih interesa ponudom raznolikih knjižničnih programa. Važnost knjižničnih aktivnosti (putem kojih se realiziraju knjižnični programi) je poticanje neformalnog učenja te razvoja socijalne i emocionalne inteligencije odrastajuće populacije korisnika s ciljem ostvarivanja zadovoljnog i produktivnog života pojedinaca što doprinosi stvaranju zdravog društva u cjelini.

Knjižnične aktivnosti za tinejdžere (s osvrtom na strukturu)

Kao glavni orijentir u planiranju rada s mladima svakako služe preporuke proizašle iz Smjernica za knjižnične usluge za mlade, dok se kao odlučujući čimbenici pri planiranju programa trebaju uzeti interesi mladih u zajednici u kojoj knjižnica djeluje. U narodnim se knjižnicama u radu s mladima najčešće navode programi poput razgovora o knjigama i predstavljanje knjiga, debatne skupine i klubovi za raspravu (npr. Čitateljski klubovi za navedenu dobnu skupinu), informativni programi s temama zanimljivim mladima, priredbe i programi koji se ostvaruju u suradnji s ustanovama u zajednici, posjeti slavni osoba u knjižnicu, razne kreativne radionice i tome slično.³⁴ Iz prakse u radu s tinejdžerima uočeno je da su oni za svoju kulturu stručnjaci, zbog čega bi knjižničari svakako trebali iskoristiti i poticati njihove vještine i znanje o područjima za koja kod njih

---

³² IFLA Guidelines for library services for young adults, 2008. URL: <https://www.ifla.org/publications/guidelines-for-library-services-for-young-adults--revised-> (2018-11-12)

³³ IFLA Guidelines for Library Services to Children aged 0-18, 2018. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children-aged-0-18.pdf> (2020-28-02)

³⁴ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Nav. dj

postoji interes. Pri planiranju knjižničnih aktivnosti bitno ih je uključivati i pokušati uvažiti njihove želje te u suradnji s njima osmisliti programe koje najbolje zadovoljavaju njihove naglašene potrebe za zabavom, ali i osobnim razvojem.

Vodeću svjetsku ulogu u zagovaranju knjižničnih usluga za mlade ima Američko knjižničarsko društvo, posebice njihova Sekcija za usluge za mlade, pod nazivom Young Adult Library Services Association (YALSA). Bačić navodi kako se u njihovu izvješću o budućnosti knjižničnih usluga „za“ i „s“ tinejdžerima, govori o promjeni paradigme koja stoji iza knjižnice i usluga za mlade, uključujući socijalne i ekonomske čimbenike koji utječu na suvremene tinejdžere. Ona ističe da zahvaljujući dobro razrađenoj strategiji javnog zagovaranja, istraživanjima informacijskih potreba mladih i inovativnim programima za stalno stručno usavršavanje knjižničara, YALSA uspješno izgrađuje svoje profesionalne kapacitete osnažujući knjižničare u knjižnicama i knjižničarskim udrugama da služe mladima i javno zagovaraju njihove interese.³⁵ Sveukupno knjižnično djelovanje ima za cilj podupiranje obrazovanja i cjelokupnog rasta i razvoja pojedinaca i skupina. Stoga se zahtijeva transformacija knjižnica i usluga za mlade tako da pristup bude usmjeren upravo na njih i na razvoj ishoda u ključnim područjima njihova života.

Iako jedinstveni model knjižničnih usluga za mlade u Hrvatskoj nije jasno definiran, ipak kao polazište može poslužiti činjenica da treba raditi „s mladima“, a ne isključivo „za mlade“.³⁶ Današnje narodne knjižnice su informacijski, kulturni, edukacijski i socijalizacijski centri lokalne zajednice te se mladi na njih trebaju moći osloniti kako bi im one pružile potporu u širenju mogućnosti za osobni rast i razvoj vještina i znanja što će im pomoći trenutno i u budućnosti. One su mjesta u kojima mladi mogu provoditi vrijeme s prijateljima i mentorima ili se povezati sa stručnjacima kako bi istraživali i postali bolji u onome što ih interesira.

Objašnjavajući općenito načine na koje mladi provode svoje slobodno vrijeme, često govorimo o njihovoj uključenosti u strukturirane i nestrukturirane slobodne aktivnosti. Razlika između strukturiranih i nestrukturiranih slobodnih aktivnosti jest u tome što nestrukturirano vrijeme nije formalno, podložno je promjenama i pod utjecajem

---

³⁵ Bačić, E. Knjižnične usluge za mlade i javno zagovaranje. // Stručni skup Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću : zbornik radova / uredile Marina Šimić i Jelena Čobanov. Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011. Str. 23-31.

³⁶ Čunović, K. Nove knjižnične usluge za mlade. URL: [http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Datoteka:Nove knjižnične usluge za mlade - Kristina Čunović.ppt](http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Datoteka:Nove_knjižnične_usluge_za_mlade_-_Kristina_Čunović.ppt) (2018-12-10)

je osobnih želja i potreba mladih poput druženja s vršnjacima i izlazaka, slušanja glazbe, surfanja internetom, gledanja televizije i sl. Međutim, strukturirane su aktivnosti obično organizirane i usmjeravane od strane odrasle osobe, zahtijevaju visoku razinu predanosti, uključuju redovito sudjelovanje te se u sklopu njih daju jasne povratne informacije o napredovanju.³⁷ Uključenost tinejdžera u strukturirane izvanškolske aktivnosti (bilo u knjižnici ili drugdje) poboljšava zadovoljstvo životom i pridonosi sveopćem razvoju te olakšava put prema odraslosti. Međutim, tinejdžeri su zasićeni školskim obavezama i strukturirana aktivnost ih često podsjeća na školski sat te su ju skloni izbjegavati. U knjižnicama, prilikom rada s tinejdžerima, knjižnične aktivnosti je najbolje planirati tako da budu vođene, kako je rekao Russo, tzv. „nevidljivom rukom“ od strane knjižničara. Stav po kojemu odgoj mora slijediti prirodni razvoj stoji u temelju moderne filozofije odgoja. Taj stav je po prvi put izričito iskazan u Rousseauovom Emile-u.³⁸ Tinejdžeri po svojoj prirodi imaju izričitu potrebu za slobodom i zabavom te to svakako treba poštovati. No, također im je potrebno nenametljivo vodstvo od strane odgovorne, stručne, odrasle osobe jer se sami jednostavno nisu u stanju nositi s previše slobode. Ponekad je vrijeme slobodno provedeno u druženju s vršnjacima na ulici uz izostanak sudjelovanja u strukturiranim aktivnostima mogući preduvjet za delinkvenciju mladih.³⁹ Iz tridesetogodišnje prakse autorice⁴⁰ u radu s tinejdžerima u knjižnici proizašao je preporučljiv oblik rada s navedenom dobnom skupinom mladih. To je oblik polustrukturirane aktivnosti koja se javlja kao primjeren oblik za ispunjavanje potreba mladih knjižničnih korisnika. Tako vođenom aktivnošću tinejdžeri dobivaju jasne smjernice za djelovanje, a opet imaju veliku slobodu samoizražavanja i kreiranja što najbolje odgovara njihovim razvojnom potrebama. S obzirom na vrijeme u kojem živimo, tehnologiju kojom se služimo i količinu podataka i informacija koje dnevno obrađujemo, kreativnost se sve češće zaziva kao vještina koju moramo prestati zanemarivati i koje se ne smijemo odreći. Stoga je poželjno poticanje tinejdžera na kreativnost u svim situacijama jer ona je, uz inovativnost i emocionalnu inteligenciju, vještina koje će u

³⁷ Mahoney, J. L.; Stattin, H. Leisure activities and adolescent antisocial behaviour: the role of structure and social context. // *Journal of Adolescence*. 23(2000), str. 113-127.

³⁸ Rousseau, J. J. *Emil ili o vaspitanju*. Beograd: Znanje, 1950.

³⁹ Yin, Z.; Katims, D. S.; Zapata, J. T. Participation in leisure activities and involvement in delinquency by mexican american adolescents. // *Hispanic journal of behavioral sciences*. 21(1999), str. 170-185.

⁴⁰ Krpan, K.

budućnosti značiti konkurentsku prednost ljudi naspram umjetne inteligencije.⁴¹ Poseban se naglasak tijekom razvoja kreativnosti u fazi tinejdžerstva stavlja na iskorištenje originalnosti koja proizlazi iz potrebe za afirmacijom vlastite ličnosti, na produkciju, odnosno svakodnevni rad u specifičnoj bazi znanja, u grupnoj interakciji s drugim pojedincima uz naglasak na uvježbavanju tehnika izražavanja i komuniciranja kreativnih rezultata.⁴² Nenametljivo poticanje mladih na kreativnost putem knjižničnih aktivnosti od strane knjižničara (ili stručnog suradnika) rezultira njihovim originalnim i kreativnim radovima koji mogu biti dramskog, literarnog, likovnog i sličnog karaktera, ovisno o afinitetima mladih koji su uključeni u stvaralačke procese tijekom aktivnosti.

Kada se govori o stručnim osobama, za rad s tinejdžerima u knjižnici predviđaju se knjižnične usluge za mlade koje uključuju knjižničare koji će djelovati kao mentori i poveznice između medija i mladih. Kroz razvoj šest ciljnih područja – učenja, zajednice, kreativnosti, digitalnog građanstva, pismenosti i vodstva, YALSA predviđa upravo takvu budućnost rada s mladima.⁴³ Pri tome se navodi devet temeljnih vrijednosti za knjižničare koji rade s mladima i za mlade: odgovornost, suradnja, suosjećanje, izvrsnost, inkluzija, inovativnost, integritet, profesionalna dužnost i društvena odgovornost.⁴⁴ Smjernice za knjižnične usluge za mlade navode kompetencije koje su neophodne u radu s tinejdžerima, a to su: razumijevanje jedinstvenih razvojnih potreba mladih, poštivanje mladih ljudi kao osoba, poznavanje mladenačke kulture i interesa, sposobnost uspostavljanja suradnje s drugim društvenim skupinama koje se bave potrebama mladih, prilagodljivost u praćenju promjenjivih potreba i interesa mladih, sposobnost zagovaranja mladih ljudi u knjižnici i široj zajednici, sposobnost uspostavljanja partnerstva s mladim ljudima, poznavanje svih medija, uključujući knjige i građu u svim formatima te vještine kreativnog mišljenja.⁴⁵ Važno je cjeloživotno stručno usavršavanje knjižničara za rad s tinejdžerima kako bi se, osim razvijanja adekvatnih knjižničnih zbirki za njih, ostvarili i primjereni programi s njima i za njih. Knjižnične aktivnosti, a samim

---

⁴¹ Kopal, R.; Korkut, D. Kreativnost 4.0: evolucija i revolucija. Zagreb: Algebra, 2018.

⁴² Čudina-Obradović, M. Nadarenost: razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje. Zagreb: Školska knjiga, 1990. Str. 69.

⁴³ Braun, L. W. i dr. The future of library services for and with teens: a call to action. // YALSA, 2014. Dostupno na: <https://bit.ly/1cP5Vut>

⁴⁴ Koh, K., Abbas, J. Competencies needed to provide teen library services of the future: survey of professionals in learning labs and makerspaces. // Journal of research on libraries and young adults, 7, 2(2016).

⁴⁵ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Nav. dj.

time i slobodno vrijeme tinejdžera u knjižnici, dobro je i kvalitetno osmišljeno ukoliko ih organizira i provodi stručna osoba koja rad prilagođava ciljanoj skupini te osobinama i potrebama pojedinaca unutar nje.

Studija slučaja u Knjižnici Selčina

S tinejdžerima u sesvetskoj Knjižnici Selčina, jednoj od knjižnica iz mreže Knjižnica grada Zagreba, provedeno je istraživanje studije slučaja.⁴⁶ Prilikom navedenog istraživanja koristila se kvalitativna metoda polustrukturiranog intervjua koja je omogućila aktivno uključivanje u knjižnicu i u korisničku skupinu mladih koju se proučavalo. Istraživanje se provelo na uzorku od sveukupno osam (četiri aktivna knjižnična korisnika i četiri neaktivna tinejdžera u odnosu na prisustvovanje knjižničnim aktivnostima i programima) ispitanika, pri čemu je on neprobabilistički i prigodan – odabrani su korisnici koji su bili dostupni i voljni sudjelovati. Najmlađa ispitanica imala je 14, dok je najstariji ispitanik imao 18 godina. Pritom su ispitane dvije skupine korisnika – oni aktivni i oni neaktivni. Prvu su skupinu činili aktivni korisnici Knjižnice Selčina koji često sudjeluju u knjižničnim aktivnostima, a drugu su skupinu činili neaktivni knjižnični korisnici (u odnosu na sudjelovanje u knjižničnim aktivnostima), koji u knjižnicu dolaze (ako dolaze) zbog posudbe lektire ili uopće nisu članovi knjižnice. Istraživanje se sastojalo od ispitivanja zadovoljstva tinejdžera knjižnicom u odnosu na knjižnične aktivnosti, zatim su ispitivani načini njihova provođenja slobodnog vremena te sveopćeg stava i percepcije knjižnice. Cilj navedenog istraživanja jest, uvidom u stanje jedne kvartovske knjižnice, prepoznati mogućnosti i prijedloge za poboljšanje provođenja slobodnog vremena tinejdžera unutar lokalne zajednice. Polazišna je pretpostavka istraživanja ta da se percepcija knjižnice između aktivnih i neaktivnih korisnika u potpunosti razlikuje, tj. da je aktivni korisnici (s obzirom na sudjelovanje u knjižničnim aktivnostima) percipiraju kao mjesto druženja i susreta te prepoznaju njenu višedimenzionalnu vrijednost, dok je neaktivni korisnici percipiraju samo kao mjesto pohranjivanja i posudbe knjiga.⁴⁷ Pretpostavlja se da tinejdžeri koji su aktivni knjižnični korisnici češće sudjelovati u slobodnovremenskim aktivnostima stoga što su upoznati s aktivnostima koje knjižnica nudi. Iako je istraživanje provedeno na svega osam ispitanika i rezultati se zbog toga ne

⁴⁶ Detaljnije o navedenom istraživanju u radu: Končić, I. Nav. dj. Str. 62-71.

⁴⁷ Isto. Str. 62.

moгу generalizirati, ipak su se generirale teme i pitanja važna za ovu problematiku. Sasvim su se jasnim izdvojile gotovo u potpunosti nasuprotne percepcije i stavovi aktivnih i neaktivnih knjižničnih korisnika. Razlika je vidljiva i u prvotnim asocijacijama vezanim uz knjižnicu. Dok knjižnicu neaktivni korisnici povezuju isključivo s knjigama, ona aktivne korisnike asocira na opuštanje, druženje i slobodno vrijeme što ide u prilog pretpostavci da je percepcija knjižnice kod ove dvije skupine u potpunosti drugačija. Postavlja se pitanje zbog čega tinejdžeri koji su neaktivni korisnici knjižnice imaju stereotipnu percepciju knjižnice i negativan stav prema provođenju slobodnog vremena u njoj. Ispitanici su navodili razloge poput sve manje zainteresiranosti za knjigu i čitanje, manjak slobodnog vremena, nepostojanje posebnog odjela za tinejdžere, postojanje svih potrebnih materijala na internetu, članarinu, plaćanje zakasnine, postojanje osobne kućne knjižnice i slično, što itekako može objasniti nezainteresiranost za sudjelovanje u knjižničnim aktivnostima. Međutim, provedeno istraživanje potvrdilo je mišljenje knjižničara kako tinejdžeri koji ne koriste knjižnične aktivnosti, zapravo nisu s njima pravilno upoznati. Knjižnicu percipiraju kao strogo mjesto, mjesto tišine i ne vide se uopće u okviru slobodnog vremena u knjižnici, niti misle da je knjižnica mjesto na kojem mogu zadovoljiti svoje jedinstvene potrebe. Nasuprot njima, tinejdžeri koji su česti sudionici knjižničnih aktivnosti, knjižnicu smatraju mjestom neformalnog učenja na kojem im je omogućeno zadovoljenje potreba putem kreativnih knjižničnih aktivnosti. Knjižnicu smatraju mjestom na kojem rado borave u međusobnom druženju uz mogućnost samoizražavanja. Općenito govoreći, istraživanje je pokazalo da su stereotipna percepcija knjižnice, negativni stavovi prema istoj, neinformiranost, nedovoljan ili nedovoljno vidljiv marketing ono što knjižnice kod tinejdžera, ali i u široj javnosti, čini nevidljivima. Navedeno rezultira neposjećivanjem, nesudjelovanjem i nepoznavanjem svega onoga što se u knjižnici može raditi i svega ostaloga što knjižnica može ponuditi. Ono što se pokazalo specifičnim za skupinu neaktivnih korisnika jest da, osim što ne sudjeluju u knjižničnim aktivnostima, ne bave se nikakvim izvanškolskim ili izvannastavnim aktivnostima (što je, napominjemo, vrlo rijetko uzme li se u obzir općenita zaokupljenost mladih raznim organiziranim aktivnostima). Pasivnost i neuključenost u aktivnosti može imati posljedice kao što su nedovoljan razvoj socijalnih vještina i raznih sposobnosti. Stoga je važno boriti se protiv neinformiranosti i negativnih stavova i to sustavno, suradnjom s ostalim ustanovama i članovima u zajednici, počevši od škole, nastavnika i školskih knjižničara

koji vrlo često predstavljaju prvi doticaj djece s bilo kakvom vrstom knjižnice. Kada je riječ o ulozi koju knjižnica ima u slobodnom vremenu tinejdžera, istraživanje je polučilo različite stavove. Sasvim očekivano, za aktivne korisnike knjižnica ima ulogu mjesta okupljanja, mjesta kvalitetnog provođenja slobodnog vremena (neovisno o strukturiranosti aktivnosti), mjesto zabave i druženja, a tek nakon toga mjesto učenja i obrazovanja. Za neaktivne korisnike, uloga je knjižnice jako mala, takoreći gotovo nepostojeća, a odnosi se uglavnom na njenu posudbenu zadaću. Kako bi se tinejdžere potaklo na češće posjećivanje knjižnice i sudjelovanje u njima namijenjenim aktivnostima, a ne samo na dolazak radi posudbe lektire, kao jedan od zaključaka istraživanja utvrdilo se da je potrebno odvojiti poseban prostor namijenjen isključivo njima, uključiti ih u nabavu građe i planiranje aktivnosti te im ponuditi aktivnosti koje su u skladu s njihovim potrebama i interesima. Primjer dobre prakse u navedenoj knjižnici u kojoj je provedeno istraživanje godinama je aktivna tinejdžerska radionica⁴⁸ koja kao polustrukturirana aktivnost uključuje tinejdžere u kreativne stvaralačke procese putem prilagođenih aktivnosti (poticajni čitateljski programi i izrade hit liste knjiga za mlade, dramski programi⁴⁹, pisanje priča, parlaonice na zanimljive teme, snimanja filmova i sl.). Iz primjera je vidljivo da knjižnica aktivno radi na tome da zadovolji specifične potrebe tinejdžera potičući njihove interese i okupljajući ih u prostoru knjižnice. Međutim, važno je napomenuti kako ni prikladno uređen prostor i aktivnosti organizirane posebno za njih, tinejdžerima nisu najvažniji i neće ih potaknuti na posjetu bez prilagođenog pristupa ovoj skupini korisnika. Kao jedan od zaključaka istraživanja, javlja se potreba za mijenjanjem ustaljenih negativnih percepcija knjižnice u kontekstu slobodnog vremena tinejdžera i predrasuda vezanih za to. Iako se one vrlo teško mijenjaju, važno je djelovanje knjižničara u tom smjeru. Boravak i druženje u knjižnici te sudjelovanje tinejdžera u aktivnostima jedan je od načina na koji je moguće negativne i stereotipne percepcije knjižnice mijenjati, a samim time i smanjivati neinformiranost o svemu što knjižnice nude. Upravo je poticanje inicijative i uključivanja kod tinejdžera te nastavak pružanja tog poticaja za vrijeme odrastanja način na koji će ih knjižnica zadržati i u kasnijim razdobljima života. Ujedno to predstavlja uspostavu interakcije sa širom zajednicom što pomaže u stvaranju

---

⁴⁸ Krpan, K. Knjiga kao objekt koji će nas spojiti s tinejdžerom, 2009. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/145/sazetak/45/> (2019-03-15)

⁴⁹ Knjižnice grada Zagreba-Knjižnica Selčina, 2018. URL: <http://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/drugacije-je-cool/42526> (2019-10-22)

percepcije knjižnice kao mjesta u kojem će korisnici, bez obzira na starosnu skupinu kojoj pripadaju, uvijek pronaći nešto za sebe. Istraživanje studije slučaja u Knjižnici Selčina je poticaj za neko obuhvatnije istraživanje predstavljene problematike. Preporuka za buduća istraživanja koja će se baviti istom ili sličnom tematikom jest da se uključi veći broj tinejdžera te da se razmotri metoda fokus-grupe koja bi potakla na raspravu o raznim već spomenutim, ali i kompleksnijim pitanjima te omogućila priliku za dodatnim pojašnjenjima i odgovorima. S druge strane, kvantitativna metodologija svakako bi pružila podatke koji bi se mogli generalizirati i na taj način pružiti širu sliku problematike.

Zaključak

Razdoblje adolescencije ili tinejdžerstva osjetljivo je i specifično doba u razvoju mladog bića koje zahtijeva posebnu pozornost odraslih. Osim što u tom razdoblju tinejdžeri prolaze kroz sveprisutne promjene, istovremeno prolaze i kroz proces u kojem se izgrađuju kao individue. Pritom veliki utjecaj na njihov sveopći razvoj imaju slobodnovremenske aktivnosti kojima se bave, a ukoliko želimo da se razvijaju u pozitivnom pravcu, tinejdžere je za provođenje slobodnog vremena potrebno osposobiti i odgojiti. Upravo u tom području, narodne knjižnice mogu ostvariti i svoju odgojnu ulogu.

Kao mjesto susreta, knjižnica je tinejdžerima u mogućnosti ponuditi priliku za društvenu interakciju i druženje u pozitivnom okruženju. Unatoč tome, tinejdžere je u knjižnicu teško pridobiti u većem broju – uglavnom se prepuštaju nestrukturiranim i pasivnim aktivnostima, a zauzeti su i školskim obavezama. Zbog toga u radu s tinejdžerima javlja potreba da se npr. pri oglašavanju knjižničnih aktivnosti iskoriste prednosti njima bliskih, suvremenih komunikacijskih i informacijskih tehnologija. Osim toga, bitno je razviti marketing usmjeren na navedenu dobnu skupinu smještajući ga pritom na fizička i virtualna mjesta njihovih okupljanja te se boriti protiv ustaljenih stereotipa i negativnih percepcija knjižnice vezanih za provođenje slobodnog vremena u njoj.

Knjižnične aktivnosti za tinejdžere trebaju biti prilagođene upravo njima te ih kao takve treba nuditi u knjižnicama s ciljem zadovoljenja jedinstvenih razvojnih potreba ove specifične korisničke skupine. Za rad s tinejdžerima potreban je prikladan prostor u kojem ih je moguće uključiti u proces planiranja i realiziranja knjižničnih aktivnosti. Na taj način knjižnične aktivnosti za tinejdžere u narodnim knjižnicama postaju sastavnice u

sklopu šire društvene zajednice u promicanju interesa mladih. Važno je napomenuti i da se za rad s tinejdžerima knjižničari trebaju konstantno cjeloživotno usavršavati – današnja generacija tinejdžera ima nove i drugačije potrebe i zahtjeve u skladu s kojima je potrebno djelovati. Poželjno je provoditi aktivnosti ciljano namijenjene njima uzimajući u obzir upravo te stalno mijenjajuće potrebe i zahtjeve te ih na taj način nastojati aktivno uključivati u kreativne programe tijekom slobodnog vremena.

Kao što je već rečeno, tinejdžere, a i djecu općenito, za kvalitetno je provođenje slobodnog vremena potrebno osposobiti i odgajati. Putem polustrukturiranih knjižničnih aktivnosti u kojima oni zadovoljavaju svoju potrebu za slobodom i mogu izraziti svoju originalnost, kreativnost i interese, narodne knjižnice imaju priliku privući mlade ostvarujući pritom upravo svoju odgojno-obrazovnu dimenziju. Djecu je od najranije dobi poželjno navikavati na čitanje, a samim time i uključivati ih u zanimljive knjižnične aktivnosti kako bi nastavili biti aktivni knjižnični korisnici tijekom tinejdžerstva i nadalje. Iako uglavnom nisu prepušteni sebi samima, djeca u razdoblju adolescencije vrlo lako padaju pod loše vršnjačke utjecaje prihvaćajući navike koje im mogu štetiti u daljnjem razvoju. U tom području, narodne knjižnice kao javni prostori ponuđeni svim građanima, predstavljaju prostore u kojima tinejdžeri mogu doći pod pozitivne vršnjačke utjecaje i pritom usvajati dobre navike koje će se pozitivno odraziti na njihovu budućnost, a sve pod nenametljivim vodstvom stručnog knjižničnog osoblja.

Literatura

Bačić, E. Knjižnične usluge za mlade i javno zagovaranje. // Stručni skup Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću: zbornik radova / uredile Marina Šimić i Jelena Čobanov. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011. Str. 23-31.

Bašić, J. Teorije prevencije: prevencija poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih. Zagreb: Školska knjiga, 2009.

Bokan, A.; L. Poljak. Provođenje slobodnog vremena čitajući u knjižnici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018) , 173-199. URL: <https://hrcak.srce.hr/206803> (2019-01-16)

Braun, L. W...[et al.]. The future of library services for and with teens: a call to action. // YALSA, 2014. URL: <https://bit.ly/1cP5Vut> (2018-11-11)

Čudina-Obradović, M. Nadarenost: razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje. Zagreb: Školska knjiga, 1990.

Čunović, K. Nove knjižnične usluge za mlade, 2009. URL: [http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Datoteka:Nove knjižnične usluge za mlade - Kristina Čunović.ppt](http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Datoteka:Nove_knjižnične_usluge_za_mlade_-_Kristina_Čunović.ppt) (2018-12-10)

IFLA Guidelines for library services for young adults, 2008. URL: <https://www.ifla.org/publications/guidelines-for-library-services-for-young-adults--revised-> (2018-11-12)

IFLA Guidelines for Library Services to Children aged 0-18, 2018. URL: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18.pdf (2020-28-02)

IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Ilišin, V. Promjene u slobodnom vremenu mladih. // Napredak. 141, 4(2000), str. 419-429.

Ilišin, V. Slobodno vrijeme i interesi mladih. // Mladi: problem ili resurs. / Ilišin, V.; Radin, F. (ur.). Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2007. Str. 179–201.

Janković, V. Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi. Zagreb: Pedagoško-književni zbor, 1973.

Jeđud, I.; Novak, T. Provođenje slobodnog vremena djece i mladih s poremećajima u ponašanju – kvalitativna metoda. // Revija za sociologiju. 37, 1/2(2006), str. 77–90. Knjižnice grada Zagreba-Knjižnica Selčina, 2018. URL:

<http://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/drugacije-je-cool/42526> (2019-10-22)

Knjižnice grada Zagreba, 2019. URL: <http://www.kgz.hr/hr/za-mlade/programi-i-dogadjanja-4297/4297> (2019-10-22)

Koh, K.; Abbas, J. Competencies needed to provide teen library services of the future: survey of professionals in learning labs and makerspaces. // Journal of research on libraries and young adults, 7, 2(2016), str. 171- 177.

Kojadin, J....[et al.]. Istraživanje potreba mladih – slobodno vrijeme mladih. // Centar za zdravo odrastanje IDEM i ja, 2013. URL: <https://bit.ly/2N9KHGp> (2019-01-08)

Končić, I. Uloga knjižnice u slobodnom vremenu adolescenata: knjižnične usluge i programi za mlade: diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet, 2018. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10557/1/Koncic_diplomski.pdf (2019-02-15)

Kopal, R.; Korkut, D. Kreativnost 4.0: evolucija i revolucija. Zagreb: Algebra, 2018.

Krpan, K. Knjiga kao objekt koji će nas spojiti s tinejdžerom, 2009. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/145/sazetak/45/> (2019-03-15)

Livazović, G. Uvod u pedagogiju slobodnog vremena. Osijek: Filozofski fakultet; Hrvatska sveučilišna naklada, 2018.

Mahoney, J. L.; Stattin, H. Leisure activities and adolescent antisocial behaviour: the role of structure and social context. // Journal of Adolescence. 23(2000), str. 113-127.

Maleš, D. Između djetinjstva i zrelosti. Đakovo: Temposhop, 1995.

Mlinarević, V.; Miliša, Z.; Proroković A. Slobodno vrijeme mladih u procesima modernizacije – usporedba slavonskih gradova i Zadra. // Pedagogijska istraživanja, god. 4, 1(2007), str. 81-99.

Pehlić, I. Slobodno vrijeme mladih: socijalnopedagoške refleksije. Sarajevo: Centar za napredne studije, 2014.

Rousseau, J. J. Emil ili o vaspitanju. Beograd: Znanje, 1950.

Rudan, V. Normalan adolescentni razvoj. // Medix. 10, 52(2004), str. 36-39.
Smjernice za knjižnične usluge za mladež: prerađeno izdanje Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.

Stričević, I.; Jelušić, S. Knjižnične usluge za mlade: modeli i koncepti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), str. 1-35. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/443/438> (2019-04-04)

Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2008.

Tapscott, D. Grown up digital: how the net generation is changing your world, New York: McGraw-Hil, 2009. URL: <https://bit.ly/1v4oZLY> (2018-10-12)

Turčin, K. Nova generacija hrvatskih tinejdžera. // Jutarnji list. (2004). URL: <https://bit.ly/2rJFz1u> (2018-11-11)

Vitori, V.; Stulić, P.; Bakmaz M. Program "Informacijsko opismenjavanje tinejdžera" Gradske knjižnice Zadar. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018), str. 127-150. URL: <https://hrcak.srce.hr/206801> (2019-02-16)

Vrkić Dimić, J. Stvarne i željene aktivnosti studenata u slobodnom vremenu. // Pedagogijska istraživanja. 2, 2(2005), str. 313-326.

Walter, V. A.; Meyers, E. Teens & libraries: getting it right. Chicago: American library association, 2003. Str. 17-19.

Yin, Z.; Katims, D. S.; Zapata, J. T. Participation in leisure activities and involvement in delinquency by mexican american adolescents. // *Hispanic journal of behavioral sciences*. 21(1999), str. 170-185.